

BÖLÜM 3

ANTRENÖR

ve

SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

ANTRENÖR ve SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Şu ana kadar bahsettiklerimizden bir sonuç çıkarmak gerekirse, antrenörlük yukarıda bazılarında söz ettiğimiz gibi birçok alanda önemli ölçüde bilgi sahibi olmayı gerektirir. Antrenör olmayı isteyen bir kimsenin bunun farkında olması, kendisini sürekli öğrenmeye ve gelişmeye hazır tutması gerekir ve öğrendiklerini de sporcularına aktarmayı bir meslek gereği olarak kendisine ilke edinmelidir (1).

Sporda eğitici kadro düşünüldüğünde antrenör ilk akla gelen kişilerdendir ve spor eğitimi konusunda beden eğitimi öğretmeni ile birlikte spor eğitiminin çok önemli iki ayağından birisini oluşturur.

Antrenör :

Bilgili ve ilgili, yenilikleri takip eden;

Dürüst;

Örnek;

Olgun;

Uyum sağlayabilen, değişebilen;

Ayrıntıları görebilen ve değerlendirebilen kişi olmalıdır.

Antrenör, aşağıdaki hazırlıkları titizlikle yerine getirebilmelidir (1) :

Fiziksel Hazırlık:

- Sporcunun genel endurans (dayanıklılığı), genel kuvveti, sürati, genel esnekliği, koordinasyonu ve harmoni (uyum) içinde gelişmiş bir vücuda sahip olması çok yönlü fiziksel gelişim yaklaşımı ile genel hazırlık olarak yerine getirilmeli;
- Bunun üzerine branşın ihtiyacı olan spesifik (özel) motor özellikler geliştirilmeli; (çabuk kuvvet, aerobik ve anaerobik güç; esneklik; reaksiyon zamanı).

Teknik Hazırlık:

- İyi teknik = Yüksek verimlilik
- Hareketin en az enerji ile ve en ekonomik şekilde, en etkili olarak yapılması ve mükemmelleştirilmesidir.
- Stil = Kişisel uygulama ve farklılıklar

Taktik Hazırlık:

Takım olarak taktik ve stratejiye sahip olma;

- Oyun kurallarını sporculara öğret;
- Sporcuların taktik yeteneklerini çalış;
- Gelecekte rakip olacak takımın stratejisini incele;
- Maç oynanacak ortamı incele;
- Yapılacak maç için, oyuncuların kuvvetli ve zayıf yönlerini dikkate alarak strateji geliştir.

Psikolojik Hazırlık:

Şu ana kadar bahsedilen hazırlıklar her iki takımda eşit olduğunda, hangi takım psikolojik hazırlığı tam olarak yaptı ise o kazanacaktır;

- Oyuncuların branşla ilgili teorik bilgileri geliştirilmeli;
 - Yarışma ve antrenmanın güçlüklerini yenme isteği;
 - Yeteneklerine güvenme ve farkında olma;
 - Cesaret;
 - Kazanma isteği ve gücü gibi özellikleri sporcuya kazandırma.
- Bütün bunlara ek olarak, sporcuya bir takımın üyesi olduğu bilincinin kazandırılması, ekip ruhunun aşılması gerekir ve bencillik yaklaşımlarından arındırılmasına özen gösterilmelidir.

Hepsinin üstünde sporcunun sağlığına dikkat etmek ve gözetmek gerekir.

Antrenör Kimdir?

İnsanın bir bütün olarak, fiziksel özelliklerini zihinsel ve ruhsal boyutları ile birlikte eğitmek düşüncesi, insanlık tarihi kadar eskidir. Spor eğitimi, insanın çok boyutlu eğitimini sağlamakta, bu gelişme, fiziksel olmasının yanı sıra sosyal, duygusal ve zihinsel açılardan da gerçekleşmektedir. Bu açıdan bakıldığında, spor eğitimi genel eğitimin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Spor ile elde edilen uluslararası başarılar, kişilerin sağlıklı, zinde ve formda olma arzuları ve medya kuruluşlarının spora yaklaşımları spora farklı bir boyut kazandırmıştır. Bunlara paralel olarak, gelişen bilim ve teknolojiyle birlikte, yalnızca

spor arenalarındaki başarılar değil, sporcuların ülkeleri ve bu ülkelerin ekonomik, teknolojik ve eğitimsel olanakları ve sahip oldukları standartlar da yarışırılmaktadır. Bunlarla birlikte, spor, uluslararası kültürel ilişkileri sağlayan, ülkelerin aralarındaki sorunları çözmeye katkı veren ve dostluk bağları geliştirilmesini sağlayan bir araç özelliğine sahip olduğu için, spor eğitimine önem vermek ve biraz önce belirttiğimiz önemli bir spor eğitici görevi üstlenen antrenörlerin, uygun programlarla iyi eğitilmeleri gerekmektedir (4).

Bir yol gösterici ve eğitici olarak belli özelliklere sahip olması gereken antrenör, ancak bu özelliklere sahip olduğu oranda sporcusunun saygısını kazanabilir. Antrenörün kişiliği, takımın ya da sporcunun başarılı olmasında büyük önem taşır.

Antrenörün farklı kaynaklarda birçok tanımı yapılmıştır. Örneğin Türk Dil Kurumu Türkçe sözlüğüne göre antrenör, "sporcuları yetiştiren kimse" olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanımda antrenör bir teknisyen olarak gerekli bilgileri bilimin ışığında sporcusu için kullanıp bu bilgileri strateji ve becerilerle birleştirerek farklı kişilik özelliklerine sahip sporculara uygulayabilen kimsedir. Meydan Larousse ise antrenörü, yaptırdığı çalışmalarla takımlar ve sporcuları karşılaşma ya da müsabakalara hazırlayan kimse olarak tanımlamıştır.

Bahsedilen tüm bu tanımlardan antrenörün sporun temel taşı olduğu anlaşılmakta ve antrenörün sporcuya yeterlilik ve bağımsızlığını kazandıran bir eğitici, iyi bir organizatör, etkili bir motivatör ve yönetici olması gerektiği vurgulanmaktadır. Performans sporlarında antrenörün eğitimi büyük önem taşımaktadır ve sporcular antrenörlerine imkan sağlanması ve eğitilmesi oranında başarı göstereceklerdir (4).

Antrenör, görevini yaptığı sırada bir takım roller üstlenmektedir ve bu rolleri Crespo ve Miley (1998) şöyle sıralamaktadırlar (5) :

- Öğretmen: Yeni bilgi ve fikirleri ifade etmek.
- Yönetici: Kağıt işleri ve organizasyon ile etkili bir şekilde uğraşmak.
- Bilim İnsanı: Analiz yapma, değerlendirme ve sonuçlar çıkarma.
- Öğretici: Aktiviteyi yönlendirme.
- İşletmeci: Performansı yönlendirme ve ön-ayak olma.
- Motivatör: Oyuncu tarafından olumlu ve üst kalite yaklaşım oluşturma
- Disiplin sağlayan: Uygun ödül ve cezalar oluşturma.
- Reklam ajansı: Medya ve toplumla bağlantı kurmak.
- Arkadaş: Oyuncularla iyi bir ilişki tesis edebilme.
- Öğrenci: Kendisi için dinleme, öğrenme, düşünme: kişisel gelişme için sürekli bir açıklık.
- Sosyal işçi: Özellikle ihtiyaç duyulduğunda destek sağlama, danışmanlık yapma ve rehberlik etme (5).

Antrenörün Kişilik Özellikleri

Antrenörün sahip olması gereken özellikler konusunda birçok bilimsel çalışma yapılmıştır. Spiller (1975), antrenörün kendini sürekli geliştirmek suretiyle gerçekleştirmesini şu unsurlara bağlamaktadır:

Bilinçli olmak ve değerlendirme. Antrenörlerin 1970 li yılların başlarında antrenörlüğe fazla talep olması nedeni ile Psikolojik Numerus Clausses isimli kişisel karakter uygunluğunun saptanması amacı ile yapılan kişilik uygunluğu belirlemeye yönelik testler uygulanmasında, psikolog Shilling (1970) şu özelliklerin aranması gerektiğini savunmuştur : Güçlü kişilik; Amacını bilmek; Duygusal güçlülük; Sosyallik (dışa dönüklük); Gerçekçilik; Kendini kontrol edebilmek. Buna ek olarak Shilling (1970) yaptığı bilimsel çalışmalarda başarılı sayılacak antrenörlerin çoğunlukla disiplinli ve otoriter olduklarını ve bu tip antrenörlerin sporcularına uyguladıkları antrenmanları bilimsel temeller üzerine kurduklarını tespit etmiştir. Ayrıca bu tip antrenörlerin psikolojik çalışmaları ikincil tuttuklarını ve daha çok taktik çalışmalara öncelik verdiklerini ortaya koymuştur (4).

Bir başka psikolog Amerikalı Hogg (1970) 28-57 yaşları arasında 47 başarılı antrenör üzerinde yaptığı araştırmada iyi bir antrenörün sahip olması gereken özellikleri şu şekilde sıralamıştır : psikolojik dayanıklılık; liderlik özelliğine sahip olmak ve objektiflik. Hogg (1970) bunlara ek olarak, “antrenörler kendi geliştirdikleri prensipler ışığında sporcuları arasında ayırım yapmadan dürüstlük çerçevesinde davranırlarsa; spora katkı veren tamamlayıcı özelliklerin antrenöre ait sosyal, fiziksel ve entelektüel gelişimlerin sporcuların moral değerlerine tamamlayıcı özellikler olarak hizmet ettiğinin bilincinde ise, bu antrenör daima başarılı olacaktır” diye düşünmektedir. Bununla birlikte, alan uygulayıcıları olan antrenörlerin başarılı antrenörün sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşlerinin de psikologların aynı konudaki görüşleri ile benzerlikler gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu durum ise antrenörlerin akademik bir eğitimden geçmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.

Vojcik (1970), 1. ve 2. Çekoslovakya Basketbol Ligindeki toplam 100 Basketbol oyuncusuna uyguladığı araştırma sonucunda Basketbol oyuncularının antrenörün sahip olması gereken kişilik özelliklerini şu şekilde sıraladıklarını tespit etmiştir: Adil olma; disiplinlilik ve kendine hakim olabilmek.

Bundan başka konu ile ilgili bazı yazarların antrenörün sahip olması gereken özelliklere şunları ekledikleri görülmüştür: Organizasyon yapabilme becerisi; sağlıklı karar verme; yaratıcılık yeteneği; analiz yapabilme yeteneği; antrenörün davranışlarında esneklik (4).

Öte yandan Spiller (1970) iyi bir antrenörün aşağıdaki özelliklere sahip olması gerektiğini belirtmiştir:

- Antrenörün Kişisel ve Karakter Özelliğinin Uygunluğu: Son derece önemli olan bu kriter, kişisel ve karakter özelliği yalnızca antrenörün sürekli olarak kendisini geliştirmesi ile sağlanabilir.

- Antrenörün İyi Bir Genel Kültür Bilgisine Sahip Olması: Bu özellik antrenörün çevresi ile iyi iletişim kurmasını sağlarken, onun kişiliği ve uğraştığı spor ile ilişkisini de olumlu yönde etkileyecektir.

- Antrenörün İyi Bir Branş Bilgisine Sahip Olması: Antrenör uzmanlık alanı olan spor branşı ile ilgili derinlemesine bilgi sahibi olmalıdır. Ayrıca, pedagoji, psikoloji, beslenme, kinesyoloji vb. gibi yardımcı disiplinlerde de bilgi sahibi olması antrenör için çok yararlı olacaktır. Bu ve benzeri disiplinlerdeki bilgileri alarak ilgili spor branşına uygulayabilmek için antrenörün ciddi bir eğitimden geçmesi kaçınılmazdır.

Bir sporcu ne kadar yetenekli ne kadar yetenekli olursa olsun, başarıyı yakalamak için mutlaka bir antrenöre ihtiyaç duyar. Çünkü sahip olduğu bu özelliklerle, bir antrenörün yokluğunda ancak bir noktaya kadar başarı gösterebilir. Antrenörün görevi ise bir sporcuya o spor branşının nasıl yapılacağını göstermekten ibaret değildir. Antrenör yukarıda bazıları sayılan yardımcı disiplinlerden ve bu alandaki uzmanlardan elde ettiği bilgileri yorumlayarak sporcusuna aktarmak ve uygulamak durumundadır. Çünkü bu bilgiler teoriktir, uygulamaya yönelik bilgiler değildir. Antrenör araştırmacılardan alınan bu bilgi, birikim ve araştırma sonuçlarını sporcularına uygularken, bir yandan da spor branşında tespit ettiği eksikleri ve araştırmalara konu olabilecek sorunları spor bilimcilere araştırılmak üzere iletmeli ve bir bilgi alış-verişinde bulunmalıdır. Bu tarz bir çağdaş yaklaşımla ancak antrenör, günümüz anlayışına uygun çağdaş bir antrenörün sahip olması gereken davranışları sergiliyor olacaktır. Bu bahsettiklerimizin ışığında bir antrenörde olması gereken özellikleri şu şekilde sıralamamız mümkün olacaktır:

Dikkatli ve çalışkan olmak; Sabırlı olmak; Organizasyon yeteneğine sahip olmak; Mizah duygusuna sahip olmak; Kendini kontrol edebilme; İyi bir spor bilgisine sahip olmak; İnatçı ve ısrarlı olmak; Zeki olmak; Olgunluk; Dürüstlük; Yüksek ilgi düzeyi; Örnek olma; Değişebilirlik; Ayırabilme özelliği (4).

Uluslararası Buz Hokeyi antrenör gelişim programında ise antrenör ile ilgili olarak aşağıdaki görüşlere yer verilmektedir (6):

Antrenörün üstlenmek zorunda olduğu roller, liderlik, öğretmenlik ve organizatörlüktür. Antrenörün oyuncusu üzerinde çok önemli bir etkisi vardır ve bu etkinin nasıl olacağı ve ne ölçüde olacağı, antrenörün sahip

olduğu kişisel becerilerle belirlenecektir. Antrenörlük yaptığınız oyuncular üzerinde olumlu ve kalıcı bir etki bırakmak için bir antrenör, öğretmen ve organizatör olarak etkili olmanız, sporcularınızı cesaretlendirip desteklemeniz ve onlara büyük bir istek ve heyecanla antrenörlük yaparken bütünüyle iyi olmaları konusunda duyarlı olmanız gerekmektedir. Sporcularınızın başarı elde etme ve yer aldıkları spordan hoşlanmaları ve keyif almalarını önemli ölçüde etkileyeceksiniz. Sporcularınızın size olan saygıları ve onlarla birlikte oluş süreniz ve sıklığınız, onlar üzerinde olan etkinizi artıracaktır. Onların bu spora uzun süre devam edip-etmemeleri büyük ölçüde sizin onlar üzerinde sahip olduğunuz etki ile ortaya çıkacaktır. Sporcularınız üzerinde olan etkinizin ölçüsü, onlar üzerindeki etkinizin spor ortamından diğer yaşam alanlarına yayılması ile de orantılıdır.

Lider olarak antrenör

Antrenörün önemli bir rolü, etkili bir lider olmasıdır. Bir lider olarak antrenör, şunları yapabilmelidir:

Tüm sezonu içeren amaçlar belirleyin.

Bu amaçlar, genel amaçlarla tutarlı bir şekilde ligin felsefesini yansıtmalıdır. Bu genel amaçlar, örneğin şu şekilde olabilir. “1. Sporcular antrenmanda ve çalışmalarında sportmence davranış sergileyebileceklerdir.” Bu genel amacın altında da özel (spesifik) amaçlar sıralanabilir. Bu amaçlar şunlar olabilir: a. Sporcular kurallara uyarak oynayacaklardır. b. Uygun dil kullanacaklardır. c. Veliler, rakipler, antrenörler, takım arkadaşları ve hakemlere karşı saygılı olacaklardır. “2. Sporcular, maçlarda ve çalışmalarda yaşları, yetenekleri ve olgunluk düzeylerine göre temel spor becerilerini uygulayabileceklerdir. Bu genel

amacın altında ise Şu özel (spesifik) amaçlar olabilir: a. Birbirinize verdiğiniz olumlu geribildirimi artırın. b. Mata aldığınız cezaları azaltın. c. Etkili bir Şekilde top sũrebilme, el deĐiŐtirebilme, kayabilme ve yŕn deĐiŐtirebilme gibi becerileri geliştirin, Őeklinde ifade edilebilir.

Yukarıda verilen rnemler, hem beceri ve performansa yŕnelik amaçları, hem de davranışlara yŕnelik amaçları içermektedirler. Bu amaçları belirlediğiniz sırada, yardımcı antrenrlerinizden, oyuncularınızdan ve velilerden de fikir almanız yerinde olacaktır. Bu sayede oyuncular amaçlara ulaŐma konusuna daha çok kendilerini vereceklerdir. Amaçlar ortaya konulurken, uzun dönemli ve kısa dönemli olmalarına ve bunları oyuncularla birlikte oluŐtururken de bunların ulaŐılabilir olmalarına dikkat etmek yerinde olacaktır.

Demokratik Antrenrlũk Tarzını Kullanın

Sporcularınızın ulaşmak istedikleri amaçlar sizin antrenrlũk tarzınız ve davranıŐlarınız ile vurgulanacaktır ve antrenörlerin çoğu, Şu amaçları öncelik sırasına göre ortaya koyarlar: 1. sporculara fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak gelişmeleri için yardımcı olmak. 2. eğlenme ve iyi vakit geçirmek. 3. kazanmak.

Siz bu amaçları hangi önceliğe göre sıralamaktasınız? Kazanmak sizin için ne derecede önemli? EĞer kazanmak sizin için en son ncelikse, bu durumda bunun gerektirdiği gibi davrandığınızdan emin olmalısınız. Bu durumda, sporcularınızın gelişmeleri ve iyi vakit geçirerek eğlenmelerinin sizin için önemli olduğunu ortaya koymalısınız. Kazanmaya önem verilmesi ve bunun uygun durumda ortaya konulması, sporcularınızın geliŐirken eğlenmelerine yol açacaktır.

Demokratik antrenörlük tarzı, bu amaçlara ulaşmada en uygun olan tarzıdır. Bu tarzı kullanan antrenörler, sporcularına yön verme ve liderlik yapmadaki sorumluluklarını anlayarak sporcularına karar verme ve sorumlulukları paylaşma fırsatı verirler.

Demokratik antrenörlük tarzını kullanmak, oyuncuların tüm kararlarda katkıları olduğu anlamına gelmez. Sporcularınızın genel gelişimleri için yapı ve kurallar ortaya koymanız gereklidir. Bunu yaparken, yön vermeniz ve gerektiğinde kararlar almanız fakat aynı zamanda sporcuların karar vermelerinin ve sorumluluk almalarının daha sağlıklı ve doğru olacağı zamanları bilmeniz gereklidir.

Çok fazla yapı oluşturup yön verirsiniz, otokratik antrenörlük tarzı sizin ön planda olan tarzınız olacak ve sporcuların sporda yer almaktan elde edecekleri doyum azalacaktır. Sporcuların ihtiyaçları olan yapı ve yol göstermeyi tam olarak uygun miktarda ortaya koymak, demokratik antrenörlük tarzının amacını oluşturmaktadır.

Demokratik antrenörlük tarzı kullanmak, sporcularınızın kararlar alarak, sorumlu ve bağımsız yetişkinler olma yeteneklerini artıracaktır. Demokratik bir antrenör, sporcularına, kendilerini tanımalarında çok önemli etki edecek olan yeteneklerine güvenme konusuna daha çok ağırlık verir. Aynı zamanda, bu antrenörlük tarzı sporcular ile antrenör arasındaki iletişimi güçlendirir ve sporcuların motivasyonlarını geliştirerek onların sporda yer almaktan daha çok haz almaları ve başarımlarını sağlar.

Sporcularınızın Sizden Daha Fazla Öğrenebileceklerini Sağlayan Bir Örnek Oluşturun.

Antrenörlük yaptığınız sporcular için çok önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu nedenle, oyuncularınızın takip etmek isteyecekleri bir örnek oluşturun. Örneğin, fitnes ve sigara içmemeyi içeren bir sağlıklı yaşam tarzı ortaya koyabilirsiniz.

Sporcularınızdaki Liderlik Yeteneklerini Geliştirin

Sporcular yer aldıkları spordaki karar alma mekanizmalarını paylaşmayı hak etmektedirler. Karar alma hakkı ile birlikte sorumluluklar gelmektedir. Sporcularınızın ilgili sporda sorumluluk almalarına izin veriniz. Örneğin, sporcularınızın ısınmayı yaptırıp bazı alıştırmaları (driller) tasarlamalarına izin verebilirsiniz. Sizin liderliğiniz altında oyuncularınız kendilerini ve diğerlerini kabul eden, sorumluluk alan kişiler olarak gelişeceklerdir.

Sahadaki Oyuncularla İyi Bir İlişki Kurun

Oyuncularınıza, resmi görevlilerle saygın ve olumlu bir ilişki kurarak liderlik gösterebilirsiniz. Antrenör, hakemlere yönelik olarak sportmenliğe bir model oluşturmalıdır. Antrenörün davranışı, oyunculara hakemlere karşı ortaya koymaları gereken davranışlar hakkında uygun olan davranışı göstermelidir. Aynı zamanda, antrenörün davranışı yolu ile sporcular, hakemin sözkonusu spor branşını oyuncular için daha adil ve keyif alınır hale getirmedeki rolü hakkında bilince sahip olurlar.

Uğraşılması Zor Olan Velilerle baş edebilme

Veliler bazen çocukları ve antrenörler üzerinde gerçekçi olmayan beklentiler kurarlar. Velilere ilgili sporun çocukların yaşamının yalnızca

bir parçası olduğunu ve uygun yerde tutulması gerektiğini hatırlatın. Velilere aynı zamanda sporun kendileri için değil, çocukları için olduğunu hatırlatmak gerekir. Velilere programınızın hedeflerini açıkladığınızdan ve çocuklara bu konuda destek olmaları gerektiğini hatırlattığınızdan emin olun. Velilerle yapılan toplantılar ve tartışmalar ile antrenör, velilerle ilgili doğabilecek problemler ile ilgili olarak etkili bir şekilde gerekeni yapabilir.

Sporculara Onların Potansiyellerini En Üst Düzeye Çıkarma Konusundaki İçtenliğinizi Gösterin

Bir antrenör olarak sizin hevesiniz, sporcuların becerilerini geliştirmeleri için kendilerini cesaretlendirecektir. Sporcular, kendilerinin gelişmeleri konusunda gerçek ilgi ortaya koyan kaliteli ve duyarlı antrenörleri hak etmektedirler

Öğretmen Olarak Antrenör

Etkili bir öğretmen olmak antrenörün önemli bir rolüdür. Bir öğretmen olarak antrenör şunları yapabilmelidir:

Gerekli Spor Becerilerini Öğretin

Öğreteceğiniz becerileri yapabiliyor olmak faydalı olmakla birlikte, ilgili spor branşında beceriye sahip olma, sizin bu becerileri iyi öğreteceğiniz anlamına gelmez. Bunları öğretebilmek için, oyun becerileri, kuralları ve stratejilerine yönelik olarak bilgili olmanız gerekir. Öğretme, öğrenilmesi gereken bir beceridir. Bir öğretmen olarak, öğretme becerisini nasıl geliştireceğinizi daima öğreniyor olmalısınız. İyi bir öğretmen olabilmek için iyi iletişim becerileri gerekli olduğundan, sporcularla etkili iletişim konusunu gözden geçirmelisiniz ve etkili bir

öğretmen olarak, sporcularınızın yeni beceriler öğrenmeden alacakları hazzı geliştireceksiniz.

Becerileri Uygun Bir Sıralama ve Gelişim Takip Ederek Öğretin

Öğretilecek becerilerin bir listesini oluşturun ve hangi sıralama ile öğretilceklerini belirleyin. Temel beceriler (pas, şut, kayma gibi) öncelikle öğretilmelidir. Tüm temel becerilerin öğrenmesi kolay değildir. Temel beceriler öğretildikten sonra geriye kalan beceriler basitten karmaşığa doğru bir sıra ile öğretilmelidir.

Her beceri doğru bir sıralama ile öğretilmelidir. Sporcularınız, beceriler uygun olarak öğretildiği takdirde daha az sakatlığa maruz kalacaklardır. Becerilerin uygun olan sıralama ile ve gelişim takip edilerek öğretilmesi sporcuların öğrenimini artıracak ve hem sporcular, hem de sizin için öğrenme daha keyifli hale gelecektir.

Becerileri Anlaşılabilir Bir Dil Kullanarak Öğretin

Becerileri öğretirken, sporcularınızın yaşları ve beceri düzeylerini dikkate alın. Tüm oyuncularınız tarafından kolaylıkla anlaşılabilir dil kullanın. Becerinin temel noktalarını vurgulamak için basit anahtar sözcükler kullanın. Becerinin tamamını göstermek ve açıklamak için üç dakikadan fazla zaman ayırmayın. Açıklama ve gösterimi desteklemek için uygun olan görsel-işitsel materyalleri kullanın.

Sporcularınızın Öğrenmeye Hazır Olma Konusunda Farklılıkları Olduğunu Anlayın

Sporcunun önceki deneyimi ve olgunluk düzeyi onun öğrenmeye hazır olmasını etkiler. Bütün sporcular, aynı beceriyi aynı yaşta öğrenmeye hazır değildirler. Oyuncularınızın öğrenmeye hazır oldukları

becerileri seçebilmek için, sporcularınızın beceri düzeylerini değerlendirin.

Sporcuların Becerileri Farklı Düzeylerde Kazandığını Anlayın

Sporcularınız bir sezonda farklı düzeylerde beceriler öğrenirler. Onlar bilgiyi kavrama yeteneklerinde farklılıklar ortaya koyacaklardır. Sporcularınızdaki farklılıkları hesaba katmak için öğretimizi bireyselleştirin ve en zayıf oldukları becerileri çalışmalarını için her çalışmada onlara zaman ayırın.

İlgili Spor Branşı Becerilerinden Daha Fazlasını Öğretin

Spor yapıyor olmak, ilgili spor branşına yönelik becerilerden çok daha fazlasını öğrenmek için çok iyi bir fırsat sağlar. İlgili spor branşında yer alırken, oyuncular günlük yaşam için gerekli olan fiziksel, psikolojik ve sosyal becerileri öğrenebilirler. Sporcular onlara ilgili spor branşının gerektirdiği becerileri öğretirken kazandığınız saygı ile diğer becerileri (örneğin sportmenlik, duyguların kontrolü) öğretme yeteneğinize saygı duyacaklardır.

Organizatör Olarak Antrenör

Antrenörün bir başka önemli fonksiyonu etkili bir organizatör olmasıdır. Bunu yerine getirebilmek için şunları yapabilmelidir:

Etkili Çalışmalar Planlayın

Sezonluk amaçlarınızı ve hedeflerinizi planlayın. Çalışmalar sporculara eğlenceli ve güvenli bir ortam yaratarak onların öğrenmelerini en üst düzeye çıkarmalıdır. Çalışmalar zamanı etkili kullanabilmek için iyi organize edilmelidir. Tesisin en iyi şekilde kullanılmasını sağlayarak

sporcularınızın aktivitelerini en üst düzeye çıkarmalısınız. Çalışma alanını yalnızca tek parça büyük bir alan gibi görmeyip, işaretler ve çizimlerle daha küçük bölümlere ayırabilirsiniz. Bu size, birden çok drili uygulayabilmenizi sağlayacaktır. Örneğin, sporcularınızı farklı alanlarda bir kısmı şut atarken diğerlerinin farklı becerileri çalışabilecekleri istasyon çalışması tarzında organize edebilirsiniz. Bu size, çalışma alanını etkili olarak kullanırken hem yardımcı antrenörü hem de oyuncuların tamamını aktif tutmanızı sağlayacaktır.

Eğer uygunsuz oyuncu gruplarını döndürerek her grubun gerekli açıklamaları almalarını ve çalışmalarını sağlayın. Bu sporcuların, özellikle birden fazla drili aynı anda uyguluyorlarsa, çalışmalara olan ilgilerini canlı tutacaktır. Böyle bir düzenlemede antrenör gruplar arasında birinden diğerine hareket edeceği için, bireysel açıklama ihtiyacında olan oyunculara da gerekli açıklamayı yapabilir.

Size ve Oyuncularınıza En Üst Düzeyde Yardımcı Olacak Antrenörleri Seçin

Yardımcı antrenörlerinizi dikkatli seçin. Bunlar siz ve sizin programınızı yansıtacaklardır. Yardımcı antrenörünüz, sizin antrenörlük felsefeniz ve tarzınız ile tutarlı olan bir kimse olmalıdır. Yardımcılarınızı becerileri sizinkileri tamamlayacak kimselerden seçin. Bunlar, ilgili sporda bilgili, iyi öğretmenler, iyi iletişim becerileri olan, liderlik sergileyebilen ve hevesli kimseler olmalıdırlar. Aynı zamanda, birlikte çalışmaktan hoşlandığınız kişiler olmalıdırlar.

Amaçlarınızı ve hedeflerinizi yardımcı antrenörlerinizle birlikte planlayın. Her bir yardımcınıza çalışmalar ve maçlar için belirgin, spesifik görevler verin. Çalışma planlarınızı yardımcılarınızla birlikte gözden

geçirin ki herkes sorumluluklarını bilsin. Etkili öğretmen, iyi organizatör ve çalışmalar için iyi hazırlanan yardımcı antrenörlerin seçilmesinden en çok oyuncular yararlanacaklardır.

Programınızdaki Aktiviteleri Uygularken Oyuncularınızın Velilerinden Yardım Alın.

Veliler programınızın uygulanmasında size çok önemli yardımda bulunabilirler. Ortak araçlarla maçlar ve çalışmalara seyahat etme, para toplama, sosyal aktiviteler düzenleme ve maç istatistikleri tutmada kendilerinden yararlanılabilir. Zamanınız değerlidir. Diğerlerinin yardım etmelerine fırsat vermek, sizin diğer yaşam aktivitelerine kendinizi daha çok vermeniz anlamına gelir.

Antrenörlerin ulaşmak istedikleri amaçlar vardır ve bunları Martens (1997) şu şekilde sıralamaktadır (7): Gençlerin fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişmelerine yardım etmek; gençlerin eğlenmelerine yardım etmek; başarılı bir takıma sahip olmak.

“Önce sporcu, sonra başarı” felsefi yaklaşımı ile birlikte ise Genç Sporcu Hakları Yasası ortaya çıkmaktadır: *Spora katılma hakkı; *Uzman liderlerle eğitime hakkı; *Spor yaparken eğlenme hakkı; *Kendisine onurlu bir şekilde davranılma hakkı; *Yetişkinler gibi değil, çocuk gibi oynama hakkı; *Başarı için fırsat eşitliği hakkı; *Her çocuğun gelişim ve gelişim ve yeteneği düzeyinde katılma hakkı; *Spora katılımlarda çocukların, liderlik ve karar vermeyi paylaşma hakkı.

Bu noktada yine Martens'ten alınan aşağıdaki antrenör olma nedenlerini de belirtmek yararlı olacaktır (7):

Tablo 1. Antrenör olma isteğinin bireysel nedenleri (7)

Antrenör Olma İsteğinin Bireysel Nedenleri			
	<i>Hiç Önemli Değil</i>	<i>Kısmen önemli</i>	<i>Çok Önemli</i>
Sevdiğim bir spora katılmak	☐	☐	☐
Para kazanmak	☐	☐	☐
Bir eğitimci pozisyonu elde etmek	☐	☐	☐
Kendim güvence altına almak	☐	☐	☐
Güç sahibi olmak	☐	☐	☐
Yönetmek	☐	☐	☐
Sevdiğim insanlarla birlikte olmak	☐	☐	☐
Spora bir şeyler katmak	☐	☐	☐
Toplum tarafından tanınmak	☐	☐	☐
Eğlenmek	☐	☐	☐
Sporadaki bilgi ve becerimi göstermek	☐	☐	☐
Seyahat etmek	☐	☐	☐
Sporcuların fiziki gelişmesine yardımcı olmak	☐	☐	☐
Sporcuların psikolojik gelişmesine yardımcı olmak	☐	☐	☐
Sporcuların sosyal gelişmesine yardımcı olmak	☐	☐	☐

Antrenör, aile ve sporcu arasındaki uyum ve sağlıklı iletişim, başarılı bir sporcunun yetiştirilmesinde esastır. Bunun sağlanabilmesi için sporcuların, ailelerin ve antrenörlerin dikkat etmeleri gereken davranışlar vardır. Bu davranışları Taylor aşağıdaki şekilde sıralamaktadır (5):

Tablo 2. Sporcuların Olumlu ve Olumsuz Davranışlarına Bazı Örnekler (5)

Sporcuların Olumlu Davranışlarına Bazı Örnekler	Sporcuların Olumsuz Davranışlarına Bazı Örnekler
<ul style="list-style-type: none">• Sabırlı olun.• Ailenizin de hata yapabileceğini unutmayın.• İyi bir öğrenci olarak, sporla okulu paralel götürün.• Ailenize size spor yapma imkanı sağlaması nedeni ile şükranlarınızı sunun.	<ul style="list-style-type: none">• Ailenizden mükemmel olmalarını bekleme.• Ailenize karşı kötü davranış sergileme.• Spor ortamı ve spor dışındaki ortamlarda ailenizi utandıracak ve mahcup edecek davranışlardan kaçınmama.• Ailenizden mükemmel olmalarını bekleme.• Ailenize spordaki asistanlarınız gibi davranmaktan kaçınma ve spor temponuza uymamaları nedeni ile yakınma.

Tablo 3. Ailelerin Olumlu ve Olumsuz Davranışlarına Bazı Örnekler (5)

Ailelerin Olumlu Davranışlarına Bazı Örnekler	Ailelerin Olumsuz Davranışlarına Bazı Örnekler
<ul style="list-style-type: none">• Rahat, sakin ve olumlu olun.• İlişkilerinizde açık olun ve sınırlarınızı net olarak belirleyin.• Çocuğunuzun antrenörünü tanımak için çaba sarfedin.• Çocuğunuzun gelişmesi ve ilerlemesine önem verin.• Sonucu önemsemeksizin çocuğunuza hep aynı davranın.• Özür dilemekten çekinmeyin.• Çocuğunuzun spor kariyerine yönelik beklentilerinizde gerçekçi olun.• Diğer sporcuların velileri ile sohbet edin ve dostluk kurun.• Antrenörün fikirlerine saygı gösterin ve antrenörlük yapmasına izin verin.• Çocuğunuz kaybettiği zaman onun yanında olun ve yalnız kalmak istemesi durumunda da saygı gösterin.	<ul style="list-style-type: none">• Ailenizdeki diğer çocukları ihmal etme.• Çocuğunuzun büyümekte olduğunu aklınızdan çıkarma.• Çocuğunuzun müsabakayı kaybetmesinin dünyanın sonu olduğunu düşünme.• Çocuğu her zaman, “kazandın mı?” sorusu ile karşılama.• Kötü sonuçlar alınması durumunda çocuğu eleştirerek kötü sözler söyleme.• Çocukları davranışlarınızın bir sonucu olarak kaybetmekten korkan duruma getirme.• Müsabakalar sırasında fazlaca müdahaleci olup, hekemele bile itiraz etme noktasına gelme ve kenardan taktik vermeye kalkışma.• Ağrılara ve sakatlıklara karşı duyarlı olma.

Tablo 4. Antrenörlerin Olumlu ve Olumsuz Davranışlarına Bazı Örnekler (5)

Antrenörlerin Olumlu Davranışlarına Bazı Örnekler	Antrenörlerin Olumsuz Davranışlarına Bazı Örnekler
<ul style="list-style-type: none">• Her zaman kontrollü olun ve duygularınıza yenilmeyin.• Ailelerle düzenli toplantılar düzenleyerek, onlara birlikte bir takım gibi çalışmak istediğinizi belirtin ve çocuklarına yönelik aylık raporlar verin.• Ailelerle olan ilişkilerinizde kararlı ve tutarlı bir davranış sergileyin.• Velilerin mutlaka sisteminiz içinde olmasına özen gösterin.• Çocuklardan olan beklentinizi velilere iletin.• Velilere ne tür davranışlarının çocuklara yardımcı olacağı ya da zararlı olacağını belirtin ve zararlı davranış sergilemeleri durumunda onları uyarın.• Velilerin aşırı ilgili ya da ilgisiz davranışlarını tespit ederek onları tanıyın ve onlara yetişkin gibi davranarak, olumsuz davranışları nedeni ile çocuklara kötü davranma yoluna gitmeyin.	<ul style="list-style-type: none">• Potansiyele sahip olmayan bir sporcunun velisine ileriye yönelik şampiyonluk gibi parlak sözler söyleme.• Aileler ile tartışma ve çelişkili durumlara düşme.• Ailelerle ilişki kurmaktan kaçınma.• Ailelerin rollerine soyunup, çocukların gözünde onların yerini almaya kalkışma.• Çocukların velilerine onlarla ilgili gerçek ve doğru bilgiler vermeme.• En son hedefin kazanmak olduğunu belirtme.• Aile davranışlarının kısa sürede değişeceğini ve istendik bir kalıba gireceğini düşünme.• Grup içindeki çocukları ihmal edip, bazı ailelerin etkisinde kalarak onların çocukları ile ilgilenme.• Yalnızca bir çocuğun şampiyon olabileceğini düşünme ve antrenörü onurlandıracağını düşünme.

Antrenörün Sahip Olması Gereken Etik İlkeler

Antrenörün sporcularına karşı olumlu davranış ve tutumlarla örnek olması, onun sahip olması gereken en önemli kişilik özelliklerinden birisini oluşturur. Davranışları sporcular tarafından sürekli olarak izlenen antrenörler, sporculara hem kişilik özellikleri ve hem de bilgileri ile model oluşturan eğitimcilerdir. Sporcuların etik ilkeleri benimseyip benimsememeleri büyük ölçüde antrenörlerinin bu etik davranışları sergileyip sergilememelerine bağlıdır.

Günümüzde antrenörlük mesleği içinde sergilenen etik olmayan davranışlar, sporu ve antrenörlük mesleğini yıpratarak, hem sporun hem de antrenörün saygınlığını azaltmaktadır. Bu nedenle, birçok uluslar arası spor birlikleri ve komiteleri “antrenörlük etik ilkelerini” belirlemişler ve böylece antrenörlerin görevlerini adalet, dürüstlük, tarafsızlık ve saygı gibi evrensel değerler ışığında yerine getirebilmelerine rehberlik etmeyi amaçlamışlardır (8).

Örneğin Amerika Birleşik Devletleri olimpiyat komitesi, antrenörlerin en önemli işlerini, sporcularının olumlu yönde ilerlemelerine katkı vermek ve sporcuları ile iyi bir iletişim kurmak olarak ortaya koymuştur. Antrenörlerin sporculardan beklentileri ve bu beklentilerin gerçekleşmesi için uygun olan davranışların ortaya konması, bu iletişimin temel kaynağını oluşturmaktadır. Bu davranışların belirlenmesinde ise antrenörlerin sahip oldukları özellikler son derece önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü bu davranışları belirleyen etik ilkeler olmalıdır.

Amerika Birleşik Devletleri olimpiyat komitesi, antrenörlerin etik olmayan davranışlarını aşağıdaki şekilde ortaya koymuştur (8) :

- Sporculara insanlık dışı davranış sergileme,

- Sportif programların eğitime yönelik amaçlarını dikkate almama,
- Sporculara sözel ve fiziksel saldırı sergileme,
- Performans artırmada dışardan madde alımı ve ilaç kullanımına izin verme.

Bu durumun ortaya konması, antrenörlerin eğitimini daha da önemli hale getirmektedir. Sporun yücelebilmesi ve istendik düzeye erişebilmesi için antrenörlerin bu sayılan etik dışı davranışlarının ortadan kalkması gereklidir. Bunun gerçekleşmesi ise, antrenörlerin evrensel değerleri ön plana çıkaran mesleki etik ilkeleri benimseyerek davranış haline getirmeleri ile mümkün olacaktır. Değişik spor branşlarında görev yapan antrenörlerin belli bir model içerisinde eğitilmeleri ve geliştirilmeleri, bilgi, beceri ve yetenekle donatılmaları, sporun istendik düzeye çıkarılmasında temel bir şartı oluşturmaktadır (8).

Uluslararası Antrenör Federasyonu Antrenör Etik İlkeleri

Uluslar arası Antrenör Federasyonu, en önemli sorumluluğunun, sporcularına ulaşılacak istenen hedefleri açıklayarak, onların yeteneklerini keşfedip, cesaretlendirmek olan antrenörün sorumluluklarını yerine getirirken şu etik ilkelere uyması gerektiğini belirtmiştir (8):

1. Antrenör sahip olduğu beceriler, deneyim ve uzmanlığı abartmamalı ancak yetkinliklerinin bilincinde olmalıdır.

2. Anlaşmalar çerçevesinde hareket etmeli ve birlikte çalıştığı bireylere saygı duymalıdır.

3. Toplumun antrenörlük anlayışına zarar vermemeli, bu amaçla antrenörlük ilkeleri çerçevesinde hareket ederek antrenörlüğü bir uzmanlık alanı olarak görmelidir.

4. Antrenörlük ilişkilerine yönelik anlaşmalarda anlaşılabilirliği ve açıklığı sağlamalıdır.

5. Bağlı olduğu konuyla ilgili bilgilerin gizliliğini, aksi kanuni bir zorunlulukla gerekmedikçe, sağlamalıdır.

6. Sonuçlardan emin olmadığında, yorum yapmaktan kaçınmalıdır.

7. Antrenör ile kulüp arasında bir anlaşmazlık ortaya çıkması halinde, kurum gereksinimlerini en iyi karşılayan çözüme yönelik yöntemleri seçmelidir.

8. Çalıştığı kulübe yapabileceği herhangi bir katkının kalmaması halinde kulübünü bilgilendirmelidir.

Kanada Profesyonel Antrenörler Birliği Antrenör Etik İlkeleri

Bu birliğe göre, antrenörlük hem birey hem de topluma yarar sağlayan, aynı zamanda zarar verici faaliyetlerden uzak durmayı sağlayan prensipler içermelidir ve antrenörlerin davranışlarında ortaya koymaları gereken etik ilkeler şunlardır (8) :

1. Antrenör kişisel olarak zarar görebileceği aktivitelerden uzak durmalıdır.

2. Gerekli olan eğitim programlarını tamamlamalı ve profesyonel yetkinliğe ulaşmalıdır.

3. Yetkin olmadığı ve yeterli bilgiye sahip olmadığı konularda sorumluluk almaktan kaçınmalıdır.

4. Kendisine bağlı olan sporcuların sorumluluklarını almalıdır.

5. Aynı meslekten olduğu kişilerle işbirliği yapmalı ve onlara karşı iyi niyet çerçevesinde saygılı ve kibar davranmalıdır.

6. Potansiyele sahip başka kişilere de sorumluluk vererek yetişmelerini sağlamalıdır.

7. Beceriler ve öğrenme teknikleri konularındaki bilgilerini, konferans ve seminerlere katılarak, çalışma arkadaşlarına danışarak ve bireysel projelerle yenilemelidir.

8. Sporcuları ile cinsel ilişkiden kaçınmalı, cinsel tacize tolerans göstermemeli ve uzak durmalıdır.

9. Spor aktivitelerinde, sporcuların kendi güvenliklerinden sorumlu olduklarını vurgulamalı, sakatlanmaları halinde sporcuların gelecekteki sağlıklarını gözетerek hareket etmeli ya da yarışmaya devam kararı vermelidir.

10. Görev sırasında hem zihinsel, hem de fiziksel olarak görev yerinde bulunmalıdır.

11. Sağlığa yönelik sporcu gereksinimlerinde sağlık uzmanlarına başvurarak onlardan yararlanmalıdır.

12. Sporculara zarar verebilecek antrenman tekniklerinden kaçınmalı, yeni antrenman yöntemlerinin kullanımında dikkatli olmalı ve

zararlı olabilecek ilaçların kullanımına karşı sporcularını bilgilendirerek koruyucu bir tutum sergilemelidir.

13. Uygulattığı aktivitelerin sporcuların psikolojik ve fiziksel durumları ile beceri, deneyim ve yaşlarına uygun olduğundan emin olmalıdır.

14. Sporcularını düzenli ve sistematik bir şekilde çalıştırarak hazırlamak, onların psikolojik ve fiziksel uyumlarını, belirli zaman aralıkları ile gelişimlerini sağlayarak takip etmelidir.

15. Sporcuların bazı baskılar altında olduklarının farkında olmalı ve onlara belirli tecrübeler kazanacakları tarzda davranmalıdır.

16. Antrenmanlardaki beceri ve teknik gelişimi ve yüklemeler gibi sporcu performansını yükseltmeye yönelik uygulamaların, sporculara zarar verebileceğinin bilincinde olmalıdır.

17. Tüm çabasını, stresi, bireysel farklılıklar, sosyo-ekonomik düzey, değer yargıları, davranış ve tutumlar gibi unsurların sebep olacağı etkinin farkında olarak, yararlı olma yönünde ortaya koymalıdır.

Amerika Birleşik Devletleri Olimpiyat Komitesi Antrenör Etik İlkeleri

Amerika Birleşik Devletleri Olimpiyat Komitesi, antrenörün sahip olması gereken etik ilkeleri Amerikan Psikoloji Derneği (APA) işbirliği ile şu şekilde belirlemiştir (8) :

A. Genel Prensipler

1. Dürüst olmak,

2.Yaptığı işin sorumluluğunu almak,

3. İşleri ile ilgili yüksek standarda sahip olabilmek için eksikliklerinin farkında olup, bunları deneyim, antrenman ve eğitim ile giderme yeterliliğinde olmak,

4. Katılımcılara saygılı olmak,

5. Profesyonelce sorumluluğa sahip olmak.

B. Etik Standartlar

1. Etik ilkelere hakim olmak,

2. Yaş, din, dil, ırk ve cinsiyet ayrımı gözetmemek ve ayrımcılık yapmamak,

3. Danışmanlık yapmak,

4. Antrenörlük yetkisini kötüye kullanmamak,

5. Harcamalarında finansal sorumluluğu dürüstlük çerçevesinde yerine getirmek,

6. Sporcu eğitiminde bilgileri sporcuları ile dürüstçe paylaşmak,

7. Çoklu ilişkiler kurabilmek ve yürütebilmek,

8. Sporcularını ve katılımcılarını tehlikelerden koruma sorumluluğu almak,

9. Antrenman hizmetlerinin doğasını ve sonuçlarını tanımlamak,

10. Kendinden başka kişilerin farklı fikirlerine, tutum ve değerlerine saygı göstermek,

11. Uygunsuz şikayetleri engellemek,
12. Sigara ve alkol kullanmamayı desteklemek,
13. Belirlenen profesyonellik çerçevesinde takım oluşturmak,
14. İlgili mercilere intikal ettirmeye gerek kalmaksızın bir çözüm üretilemeyen durumlarda, sporcuya zarar vermeksizin resmi mercilere başvuruda bulunmak,
15. Etik ilkelere uygun olup-olmadığı konusunda tereddüte düştüğü durumlarda diğer antrenörlere danışmak,
16. Kendinden başka bir antrenörün etik ilkeler dışına çıkmasına tanık olması durumunda gayri resmi yollardan olayın etik ilkelere uygun olarak çözümlenmesine destek vermek,
17. Toplum önünde yaptığı basın açıklaması gibi konuşmalarda antrenörlük etik ilkelerine uygun davranıp, kamuyu yanıltıcı, yanlış bilgilendirmeden kaçınmak,
18. Önceden duygusal yakınlık duyduğu sporculara antrenörlük yapmamak, cinsel tacizde bulunmamak ve sporcularla bu tür ilişkilere girmemek,
19. Daha önce bahsedilen genel prensiplere sahip olmak,
20. Sahip olduğu profesyonel bilgi ve bilimsel yaklaşımı alanında karar alarak yargıya varmada temel olarak almak,
21. Gelişmeleri izleyerek uzmanlığını korumak,

22. Çalışma yaşamları ve özel yaşamlarında etik ilkeleri benimseyerek bunları uygulamalarda örnek olmak,

23. Antrenmanları açık ve anlaşılır tanımlamak,

24. Gerekli ve etkin antrenman programları hazırlamak,

25. Uygunsuz şikayetleri önlemek,

26. Etik ilkelerle kulüp talepleri arasında uyumsuzluk olması durumlarında durumu etkin analiz ederek etik kurallara en uygun şekilde çözümlenmek,

27. Yetkisi nedeni ile sporcularla olan ilişkisini çalışma ortamında istismar etmemeli, antrenörlük yetkisini kötüye kullanmamalıdır.

28. Sporcu aileleri ile olan ilişkilerinde antrenörlük rolünü netleştirmelidir,

29. Diğer antrenörlerin sporcularına ihtiyaç doğması halinde destek vermelidir,

30. Performansı etkileyecek ilaç kullanımına izin vermemelidir,

31. Profesyonel sporculuk bittiğinde de aksi gerekmedikçe sporcu ile görüşmeye devam etmelidir,

32. Sporcuya belirlenmiş standartlar çerçevesinde geribildirim vermeli ve performansını bu standartlara göre değerlendirmelidir.

Avrupa Ülkelerinde Antrenör Etik İlkeleri

Avrupa'daki antrenör eğitimi konusuna baktığımızda ise 'Spor Bilimleri Enstitüleri Avrupa Ağı'nı görmekteyiz. Avrupa Birliği üyesi

olmayan ülke enstitülerinin de üyesi olabileceği bu ağ, Avrupa Birliği içindeki ülkelerin spor ve fiziksel eğitim konularında uzmanlaşmış eğitim ve araştırma enstitüleri ve yapılarını bir araya getirmektedir. Eğitim ve araştırma işbirliği sağlamak ve Avrupa Birliği gelişiminden kaynaklanan yasal, sosyal ve ekonomik gereksinimlere göre bu aktivitelerin ayarlanması amacıyla özel ve kamu kuruluşlarında dinamik bir işbirliği içinde eğitim kursları ve antrenörlerle ilgili nitelikler için Avrupa standartları oluşturulmuştur. Böyle bir sistemin yararlı olduğu, özellikle profesyonellerin hareketlerinin büyük ölçüde açık pazara bağlı olduğu ve sınırların açık olduğu durumlarda, oldukça açıktır. Birtakım sorunların ortadan kaldırılması, eğitim kurslarının çeşitliliği ile ortadan kaldırılma yoluna gidilmiştir. Avrupa standartları çerçevesinin, geniş çaplı ve her zaman uygulanması kolay olmayan geniş çaplı çerçeveler arasında bir uzlaşma zemini yaratabileceği düşünülmektedir. Spor Bilimleri Enstitüleri Avrupa Ağı, şu şekilde varlığını devam ettirmektedir: . Mevcut eğitim kurslarına katkıda bulunmak, ilerlemesini sağlamak ve zenginleştirmek amacıyla sporlarla ilgili profesyonel profillerin temellerinde tanımlanan içeriğin geniş tabandaki üye ülkeler arasında varolan eğitim kurslarının birleştirilmesi. Bir Avrupa modelinin sporla ilgili değişik eğitim düzeylerini içerir şekilde oluşturmak (4).

Avrupa Birliği beş kademeli antrenör eğitim yapısında antrenörlüğün genel prensipleri şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Etnik, politik, politik, dini ve cinsiyet ayrımı yapmaksızın herkesin değerlerine ve haklarına saygılı olarak, antrenörler herkese eşit davranmalıdırlar.

2. Antrenörler sporcuların sağlıklarını ve çıkarlarını gözetip korumalıdırlar.

3. Performansı artırmanın yanı sıra, antrenörler oyuncuların sağlıkları ile de ilgilenmelidirler.

4. Antrenörler üst seviyede antrenmanı bilimsel bilgi ve tecrübelerini yansıtarak, uygulanabilirliğini iyi değerlendirerek uygulamalı, geliştirmeli ve yönlendirmelidirler.

5. Sporcuların sağlıklarının korunması ve performanslarının artırılması konusunda antrenörler ilgili kişilerle işbirliği içinde olmalıdırlar.

6. En üst düzey olan beşinci kademedeki bilgiyi edinmek için bilimsel prensipler ve uygulamaların antrenör eğitiminde kullanılması ve alt kademeler olan 3. 4. ve 5. kademedeki bilgilerin eğitimde kapsanması gerekir.

İngiltere Spor Antrenörleri Enstitüsü Antrenör Etik İlkeleri

Sözkonusu enstitünün etik ilkeleri ise şöyle sıralanabilir (8) :

1. Uyum ve bütünlüğü korumada dürüst davranış ve tanıtımlar ile reklam konularında doğru davranmalıdır.

2. Gizlilik gerektiren konularda titizlik göstermeli ve iyi niyeti kötüye kullanmamalıdır.

3. Sporcuları ile uygun ve etkin bir diyalog ve ilişki kurmalıdır.

4. Ayrımcılık yapmamalı ve insan haklarına saygılı olmalıdır.

5. Gerekli olan ve ilgili kişiler, kuruluşlar ve kurumlarla işbirliği yapmalıdır.

6. Çalışma koşullarını en baştan açık ve net bir şekilde belirtmeli ve ortaya koymalıdır.

İngiltere Antrenör Stratejisi Birliği Etik İlkeleri

Bu birlik ise antrenörlerin uymaları gereken etik ilkeleri aşağıdaki şekilde sıralamıştır (8):

1. Antrenör, rekabette adil olmalı, yarışma ilkelerine ise saygılı olarak önem vermelidir.

2. Sporcuların katılımlarına ve varlıklarına saygı duymalıdır.

3. Kendinden başka antrenörler tarafından çalıştırılan sporcuların kendisi için çalışmalarını yönünde talepte bulunmamalıdır.

4. Yarışmalar sırasında güvenlik güçlerine saygılı olmalıdır ve izin verilmeyen yasaklı maddelerin kullanımını önlemelidir.

5. Her türlü iletişim ve ilişkisinde üst standartta davranışlar, temsil ve görünüm sergilemeli, imajına saygısı olmalıdır.

6. Sporcunun performans ve davranışına yönelik eleştiri, yorum ve gözlemlerini sporcusuna kişisel olarak bildirmelidir.

7. Yetkinliklerini ve bilgilerini geliştirmek ve yenilemek için uğraş vermeli, birikimlerini de sporcuları ile paylaşmalıdır. Bu amaçla, diğer uzmanlık alanları ile işbirliği içinde olmalıdır.

8. Yaş, cinsiyet, dil ve din ayrımı yapmaksızın, insan haklarına saygılı olmalıdır.

9. Çalışma sahasının sporcuların güvenliği ve çalışmaya uygunluğundan emin olmalıdır.

10. Rekabette adilliğe önem vererek, yarışma koşullarına saygılı olmalıdır.

Avustralya Spor Hekimleri Antrenör Etik İlkeleri

Temel sorumluluklarından birisi, güvenli spor yapılmasını sağlamak olan antrenör, aşağıdaki etik ilkelere sahip olmalıdır (8):

1. Sporcularını yarışmalar için hazırlamalı ve sakatlanmalarını önlemek için tedbirler almalıdır.

2. Şiddetli sakatlanmaların ortaya çıkması halindeki krizleri yönetebilmeli ve gerekirse uygun olan ani müdahaleleri sağlayabilmelidir.

3. Daha etkili müdahalede bulunmaları ve öneri getirmeleri için yetkin olan sağlık personelini yönlendirebilmelidir.

4. Oyuna yeniden dönme ilkeleri ile ilgili olarak sporcularını eğitmeli ve sakatlık geçirmiş olan sporcularının güvenli bir şekilde oyuna dönebilmeleri konusunda ilgili sağlık personeli ile işbirliği yapmalıdır.

Buna ek olarak, beklenen futbol ligleri de görevli antrenörlerin uymaları beklenen aşağıdaki etik ilkeleri belirlemiştir. Burada amaç, diğer taraflar ve oyuncuların zarar görmemesi ve onaylı davranışlara açıklık getirmek, futbolu geliştirmek ve ilişkilerde bütünlük, sorumlu antrenörlük ve katılımcılara saygıdır (8):

1. Antrenör yazılı olmayan kurallara (fair play), yazılı kurallara olduğu kadar sadık olmalıdır.

2. İyi sportif davranışı öğretmek konusunda sürekli olarak çaba harcamalıdır.

3. Seyircileri veya sporcularını oyunun akışını önleyecek şekilde kışkırtmamalıdır.

4. Resmi görevliler ve makamlarla seyirci ve sporcuların bulunduğu ortamlarda tartışmaktan kaçınmalıdır.

5. Sporcuların sağlıklarının kazanılmasını değerinin üzerinde tutmalı ve onlara oyun ruhu ve kurallara uygun bilgiler aktarmalıdır.

6. Durum ne olursa olsun, sporcuların uygunsuz olan davranışlarına tolerans göstermemelidir.

7. Oyun kurallarına ilişkin bilgilere sahip olduğunu sergilemeli ve sporcularını bu kuralların ihlali yönünde desteklememelidir.

8. Adil olmayan bir ilerleme için çalışmamalı ve sportmen olmayan davranışları bilinçli olarak sporcularına öğretmemelidir.

9. Kuralların uygulanma amaçlarının önemi konusunda sporcularını oyunun kurallarının uygulanması kadar bilgilendirmelidir.

10. Sporcuların akademik gelişmeleri için ayrılan süre, antrenman için talep edilen süreden etkilenmemelidir.

11. Başka takımlarda aktif olarak yer alan oyuncuları kendisi için oynamaları yönünde transfer etmeye çalışmamalıdır.

12. Uygun tedavi ve iyileşme sürecinde, sakatlanan sporcularının doktor tavsiyelerini yerine getirme konusunda yönlendirmelidir.

13. Sporcular, diğer antrenörler ve resmi görevlilerle profesyonelce görüşmeler sürdürmeli ve profesyonelliğe saygılı bu tutumunu maç sırasında, öncesinde ve sonrasında sürdürmelidir.

14. Rakip takım sporcularının yaralanmalarına yol açacak, kasıtlı olarak davranışlarını, sporcuların sahadaki hareketlerinden sorumlu kişi olarak, önlemelidir.

Bu etik ilkelerin incelenmesi, şunu ortaya koymaktadır ki, antrenörlerin görevlerini yaparken sporcuların sağlıklarını her şeyden önde tutmaları gerekmektedir. Antrenörler kendilerini sürekli olarak geliştirme ve mesleki olarak ilerleme içinde olmaları gerektiğinin bilincinde olmalı ve mesleklerine karşı profesyonelce sorumluluk taşımalarıdır. Kanuni sorumluluklarına uyma konusuna da en az etik ilkelere uyma konusu kadar titizlik göstermelidir ve kanuni sorumlulukların bilincinde olarak, bunların dışında sporcularına tavsiyede bulunmamalı, kanuni çerçevede içinde sporcularına uygun ve gerekli tavsiyelerde bulunmalıdır. Antrenörler sporun centilmenlik ve iyi niyet çerçevesinde gerçekleştirilmesi için gerekli ortamı yaratmalı, katılımcılara saygı göstererek dürüst ve doğru bir davranış sergilemelidirler.

Türkiye’de Antrenör Etik İlkeleri

Ülkemizde antrenörlerin görev ve sorumluluklarını yerine getirirken uymaları beklenen mesleki etik ilkelerinin belirlenmesi

amacıyla Dolaşır (2006) tarafından yapılan çalışmada **Antrenörlerin mesleki etik ilkeleri** şu şekilde belirlenmiştir.

MESLEKİ ETİK İLKELER
1. İşiyile ilgili profesyonel karar almalıdır.
2. Meslektaşlarının değer, tutum ve kendisinden farklı olan fikirlerine saygı göstermelidir.
3. Antrenmanlarda gerekli bilgiyi sporcularına açık bir şekilde aktarmalıdır.
4. İnsan haklarına saygılı olmalı, din, dil, cinsiyet, yaş ve benzeri ayırım yapmamalıdır.
5. Takım içinde uyumu korumada tarafsız davranmalıdır.
6. Toplumun antrenöre duyduğu saygıyı azaltacak davranışlardan kaçınmalıdır.
7. Sahip olduğu yeterlilikleri abartmamalıdır.
8. Antrenörlükteki çabası spora ve sporcuya yarar sağlama yönünde olmalıdır.
9. Yeterli olduğu konularda sorumluluk almalıdır.
10. Yarışmanın gerginleştiği anlarda soğukkanlı davranmalıdır.
11. Kişisel problemlerini işine yansıtmamalıdır.
12. Olumlu sportif davranış öğretimi konusunda çaba harcamalıdır.
13. Yarışma ve antrenmanlarda güvenli bir çevre sağlamalıdır.
14. Mesleğini iyi bir şekilde yerine getirebilmek için kendini sürekli geliştirmelidir.
15. Sahada her hangi bir tütün maddesi / alkollü içecek kullanmamalıdır.
16. Küfürlü ve argo bir dil kullanmamalıdır.
17. Sportmen davranışı teşvik etmelidir.
18. Yasalarca herhangi bir zorunluluk olmadıkça bağlı bulunduğu kurumla (finansal, transfer politikası v.b.)ve sporcuları ile ilgili bilgileri (kişisel problemleri, ailevi bilgileri v.b.)gizli tutmalıdır.
19. Rekabette dürüstlüğe önem vermelidir.
20. Yarışma kurallarına saygılı olmalıdır.
21. Yazılı kurallara olduğu kadar yazılı olmayan kurallara da (fair play) sadık kalmalıdır.
22. Yarışma sırasında hakemlerin verdikleri kararlara saygı duymalıdır.
23. Sporcularını ve seyircilerini hakemlere karşı kışkırtmamalıdır.
24. Hakemlerle ilgili şikayetlerini yazılı olarak hakemi görevlendiren organizasyona yapmalıdır.
25. Hakemlere karşı daima kontrollü ve seviyeli davranmalıdır.
26. Diğer antrenör ve kulüpleri eleştirirken küçültücü ifadeler kullanmamalıdır.
27. Sporu koruma ve geliştirme sorumluluğuna sahip olmalıdır.
28. Çeşitli organizasyonlar (kamp yerleri, yemek, vb) için öneride bulunduğu anda tarafsız olmalı ve birden fazla öneri vermelidir.
29. Başarısızlığa sebep gösterirken gerçekçi olmalıdır.
30. Basın toplantısı ya da toplum önündeki konuşmalarda doğru olmayan demeç vermemelidir.
31. Sporcu ve seyircilerin bulunduğu ortamlarda resmi makamların temsilcileri ile tartışmaktan kaçınmalıdır.

32. Sporcuları için örnek bir kişi olmalıdır.
33. Sporcularının sağlık ve güvenliklerini kazanmanın öneminden üstün tutmalıdır.
34. Sporcularının rakibi sakatlamaya yönelik davranışlarına izin vermemelidir.
35. Performansı yeterli olmayan sporcuya gerçek dışı vaatle bulunmamalıdır.
36. Sakatlanan sporcuları uygun tıbbi müdahaleye yönlendirerek, doktor önerilerine göre hareket etmelidir.
37. Sakatlanan sporcuyu oyundan almalıdır.
38. Yarışma esnasında karşı takımın sporcularıyla sözlü ya da fiziksel olarak çatışmamalıdır.
39. Sporcular arasında ayrımcılık yapmamalıdır.
40. Sporcularıyla cinsel ilişkiye girmemelidir.
41. Sporcuların seks objesi olarak görülmelerine izin vermemelidir.
42. Sporcularını tehlikelerden koruma sorumluluğunu almalıdır.
43. Sporcularının kişisel –ailevi sorunlarına yardım etmelidir.
44. Kendi sporcuları dışındaki sporculara da ihtiyaçları olduğu durumda destek vermelidir.
45. Sporcuların sigara ve alkol kullanmamalarını desteklemelidir.
46. Sporcu performansını belirlenmiş standartlar dahilinde değerlendirerek geri bildirim vermelidir.
47. Her bir sporcunun varlığına saygı duymalıdır.
48. Sporcularını toplum önünde eleştirerek aşağılamamalı, küçük düşürmemelidir.
49. Bünyesinde çalışan sporcuların gelişimine katkı sağlayacak her türlü alan uzmanları ile işbirliği içinde bulunmalıdır.
50. Sporcularını röportaj esnasında nasıl davranması gerektiği konusunda bilgilendirmelidir.
51. Yaptırılmış olduğu aktivitelerin sporcuların yaş, deneyim, beceri, fiziksel ve psikolojik durumlarına uygun olduğundan emin olmalıdır.
52. Sporculara zarar verebilecek antrenman tekniklerinden kaçınmalıdır.
53. Malzeme seçiminde sporcuların güvenliğine dikkat etmelidir.
54. Sakatlanmış sporcuların yarışmalara devamı kararını verirken, sporcuların gelecekteki sağlıklarını ön plana alarak sakatlıktan tam olarak iyileşmeden antrenmanlara dönmelerine izin vermemelidir.
55. Uygun olduklarında sporcularına sorumluluk vererek yetişmelerini sağlamalıdır.
56. Zararlı ilaç kullanımına karşı sporcularını bilgilendirerek önleyici bir tutum sergilemelidir.
57. Takımda disiplini sağlarken sporcuların kişiliklerine karşı saygılı olmalı, onları aşağılamamalıdır.
58. Profesyonel olmayan sporculardan antrenman için talep ettiği süre sporcuların öğrenimleri ve akademik gelişimleri için ayrılan süreyi etkilememelidir.
59. Sporcular ve aileleri ile sporcuların takım içerisindeki hak ve sorumlulukları ile ilgili iletişim kurmalıdır.
60. Sporcularına sporun yanı sıra eğitimin önemini de vurgulamalıdır.
61. Sporcularına kazanmanın iyi bir takım çalışmasının sonucu olduğunu benimsetmelidir.
62. Sporcularına antrenmanın amaçlarını açıklamalıdır.
63. Sporcularına doktor reçete ile yazmadıkça her hangi bir ilaç kullanımı konusunda tavsiyede bulunmamalıdır.

64. Sporcuları cezalandırırken kişiliklerine zarar vermemelidir.

65. Sporcuları cezalandırırken performanslarına zarar vermemelidir.

66. Sporcularına kuralların uygulanma amaçlarını açıklamalıdır.

67. Sporcularını her zaman yarışmaların yazılı kuralları ile yarışmanın ruhuna bağlı kalarak oynamaları yönünde etkilemelidir.

Çalışma Grubu

Bu araştırma, iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşama, araştırma ile geliştirilmesi hedeflenen antrenör meslek etik ölçeği için maddelerinin oluşturulmasıdır. Bu süreçte, üzerinde ortaklaşılan antrenör meslek etik ilkelerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar, 82 bireysel (cimnastik, vücut geliştirme, yüzme), 78 ikili (tenis, boks, taekwon-do) ve 224 takım sporları (basketbol, voleybol, hentbol) branşlarında görev yapan ve gönüllü olarak çalışmaya katılan toplam 384 antrenör ile gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de resmi kayıtlarda (GSGM, 2004) yer alan toplam 11997 antrenörden yaklaşık %3.2’ne ulaşılmıştır. Antrenörlerin Branşlarına göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir. Katılımcıların %1.3’ü cimnastik, %4.7’si vücut geliştirme, %16.0’sı yüzme, %8.0’i tenis, %4.0’ü boks, %8.0’i Taekwon-Do, %19.0’ı basketbol, %27.0’si, %12.0’si hentbol sporuyla uğraşmaktadır.

Tablo 1: Branşlara Göre Antrenörlerin Evren ve Örneklem Sayıları

Branş		Evren (N)	Örneklem	
			n	%
Bireysel	Jimnastik	87	3	1.3
	Vücut Geliştirme	552	18	4.7
	Yüzme	1916	61	16
İkili	Tenis	966	31	8
	Boks	466	15	4
	Taekwon-Do	985	32	8
Takım	Basketbol	2322	74	19
	Voleybol	3306	105	27
	Hentbol	1397	45	12

Toplam	11997	384	100.0
--------	-------	-----	-------

Çalışmanın ikinci aşamasını, antrenör meslek etik ilkelerine antrenörlerin uyma sıklıklarının ölçülmesine yönelik bir ölçek geliştirme oluşturmuştur. Antrenör Meslek Etik Ölçeği (AMEÖ)'nin geliştirilmesi sürecinde, 160 milli sporcu, 44 antrenör olmak üzere toplam 204 kişi, çalışma grubunu oluşturmuştur. Katılımcıların tamamı, Türkiye'de Ocak-Mart 2005 tarihleri arasında Milli Takım kamplarına çağrılan milli takım sporcuları ile bu sporcuların antrenörlerinden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan sporcuların branşlarına göre dağılımları incelendiğinde, %33,8'inin bireysel branş sporcusu (N=54), %36,9'nun ikili branş sporcusu (N=59) ve %29,4'ünün takım sporları sporcusu (N=47) olduğu görülmektedir. Bu sporcuların (N=47) %29,4'ü kadın sporcu iken, (N=113)%70,6'sı erkek sporculardır. Sporcuların 135'i (%84.4) 18-23 yaş grubu, 25'i (%15.6) 24 ve üstü yaş grubu arasındadır. Sporcuların 82'si (%51,3) üniversite eğitimi almamışken, 78'i (%48,8) üniversite mezunudur. Sporcuların mezun oldukları yükseköğretim kurumlarına bakıldığında 36'sının (%22,5) Beden Eğitimi, 42'sinin (%26,3) ise diğer yükseköğretim kurumlarından mezun oldukları görülmektedir. Sporcuların kıdem durumu incelendiğinde 28'inin (%17,5) 1-4 yıl, 43'unun (%30,6) 5-8 yıl, 83'ünün (%51,9) 9 ve üzeri yıldır sporculuk yaptıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan antrenörlerin branşlarına göre dağılımları incelendiğinde, %38,6'sının bireysel branş antrenörü (N=17), %45,5' inin ikili branş antrenörü (N=20) ve %15,9'unun takım sporları antrenörü (N=7) olduğu görülmektedir. Bu antrenörlerin %18,2'si kadın, %81,8'i erkek antrenördür. Antrenörlerin 16'sı (%36,4) 18-35 yaş grubu, 14'ü

(%31,8) 36-41 yaş grubu ve 14'ü (%31,8) 42 yaş ve üstü yaş grubu arasındadır. Antrenörlerin 17'si (%38,6) üniversite eğitimi almamışken, 27'si (%61,4) üniversite mezunudur. Üniversite mezunu olan 27 antrenörün 12'si (%27,3) Beden Eğitimi mezunu iken, 15'i (%34,1) diğer yükseköğretim kurumları mezunudur. Antrenörlerin kıdem durumu incelendiğinde 16'sının (%36,4) 5-8 yıl, 28'inin (%63,6) 9 ve üzeri yıldır antrenörlük yaptıkları görülmektedir.

Araç

Antrenör meslek etik ölçeğinin geliştirilmesi iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmalar aşağıda açıklanmıştır.

I. Etik İlkelerinin Belirlenmesi

Antrenörlerin meslek etik ilkelerine uyma düzeylerini değerlendirmeye yönelik ölçek geliştirme çalışmalarının ilk aşamasında "Antrenör meslek etik ilkeleri nedir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, "Antrenör Meslek Etik İlkeleri Belirleme Formu" (**AMEF**) hazırlanmıştır. Formda yer alan soruları oluşturabilmek için ilgili literatür ile ulusal ve uluslararası antrenör birlikleri, olimpiyat komiteleri, antrenör derneklerinin etik ilkeleri taranmış, alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Form için ilk aşamada 189 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzunda bulunan 189 madde 10 alan uzmanının görüşlerine sunulmuş, form öneri ve görüşleri doğrultusunda 70 maddeye indirilmiştir. Görüşlerine başvuru alan uzmanları şu kişilerden oluşmaktadır: AMEF, kişisel bilgiler (9 soru) ve antrenörlerin etik davranışlarına ilişkin 70 maddenin yer aldığı iki bölümden oluşmaktadır. Formda yer alan 70 maddeden 67'sinde antrenörlerin "antrenör etik ilke" olarak % 90 veya daha fazla oranda görüş birliğine sahip oldukları, üç madde için ise onaylayanların oranının bu düzeyin

altında kaldığı belirlenmiştir. Buna göre antrenör meslek etik ilkesi olarak hemen hemen tüm katılımcıların onayladığı 67 madde, oluşturulacak ölçekte yer almıştır.

II. Uygulama Ölçeği ve Verilerin Toplanması

Uzman görüşüne dayalı olarak belirlenen 67 madde ile tanımlanan etik ilkelerine antrenörlerin uyma düzeylerini belirlemek amacıyla beşli derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte yer alan seçenekler, “kesinlikle katılmıyorum” (1), “kesinlikle katılıyorum” (5) dir. Oluşturulan “Antrenörlerin Mesleki Etik İlkeleri Ölçeği (AMEİÖ)” 160 milli sporcu, 44 antrenör olmak üzere toplam 204 kişilik çalışma grubuna uygulanmıştır.

Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini belirlemede kullanılacak geçerlik ve güvenilirlik düzeyi yüksek bir ölçme aracı geliştirmek amacıyla hazırlanan AMEİÖ'den elde veriler kullanılarak yapılan AFA, ölçeğin 34 maddeden oluşan 2 faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Buna göre ölçekte yer alan 34 maddeden 21'inin birinci faktörde yüksek yük değeri, 13'ünün de ikinci faktörde yüksek yük değeri verdiği görülmüştür. Birinci faktörde yer alan 21 maddenin faktör yük değerlerinin .516 ile .788 arasında, ikinci faktörde yer alan 13 maddenin faktör yük değerlerinin .573 ile .726 arasında değiştiği görülmüştür. Kline (1994) madde faktör yük değerlerinin .60 ve üstünde olmasını yüksek, .30-.59 olmasını orta düzeyde değerlendirmektedir. Tabachnick ve Fidell (2001) ise yük değerlerinin .45 ve üstünde olmasını iyi bir ölçüt olarak görmektedir. Bu çalışmada ölçekte yer alan 34 maddenin faktör yük değerleri .51 ve üzerindedir. Faktörlerden birincisi ölçeğin toplam varyansın %47,37'sini, ikinci faktör %5,28'ini açıklamaktadır. İki faktörün açıkladığı toplam varyans %52,65'dir.

Birinci faktörü oluşturan 21 madde, antrenörlerin mesleklerine ilişkin sahip olmaları gereken sorumluluklar ile ilgilidir. Maddelerin ölçtükleri özellikler dikkate alınarak faktöre, "Sorumluluk" ismi verilmiştir. Ölçeğin ikinci faktörünü oluşturan 13 madde, ise saygı ile ilgilidir. Anılan maddelerin ölçtükleri özellikler dikkate alınarak faktöre, "Saygı" ismi verilmiştir. Birçok uluslar arası spor komiteleri ve birlikleri tarafından belirlenen antrenörlük etik ilkeleri incelendiğinde ilkelerin profesyonellik, sorumluluk ve saygı boyutlarında belirlendiği görülmektedir

İLKELER	
SAYGI	
1.	Toplumun antrenöre duyduğu saygıyı azaltacak davranışlardan kaçınır,
2.	Sahip olduğu yeterlilikleri abartmaz,
3.	Sportmen davranışı teşvik eder,
4.	Yasalarca herhangi bir zorunluluk olmadıkça bağlı bulunduğu kurumla (finansal, transfer politikası v.b.)ve sporcuları ile ilgili bilgileri (kişisel problemleri, ailevi bilgileri v.b.)gizli tutar,
5.	Rekabette dürüstlüğe önem verir,
6.	Yarışma kurallarına saygılıdır,
7.	Yazılı kurallara olduğu kadar yazılı olmayan kurallara da (fair play) sadık kalır,
8.	Yarışma sırasında hakemlerin verdikleri kararlara saygıdır,
9.	Sporcularını ve seyircilerini hakemlere karşı kışkırtmaz,
10.	Hakemlere karşı daima kontrollü ve seviyeli davranır,
11.	Diğer antrenör ve kulüpleri eleştirirken küçültücü ifadeler kullanmaz,
12.	Sporu koruma ve geliştirme sorumluluğuna sahiptir,
13.	Sporcularını toplum önünde eleştirerek aşağılamaz, küçük düşürmez,
İLKELER	
SORUMLULUK	
1.	Yarışma ve antrenmanlarda güvenli bir çevre sağlar,
2.	Mesleğini iyi bir şekilde yerine getirebilmek için kendini sürekli geliştirir,
3.	Basın toplantısı ya da toplum önündeki konuşmalarda doğru bilgi verir,
4.	Sakatlanan sporcuları uygun tıbbi müdahaleye yönlendirerek, doktor önerilerine göre hareket eder,
5.	Sporcularının kişisel -ailevi sorunlarına yardım eder,
6.	Kendi sporcuları dışındaki sporculara da ihtiyaçları olduğu durumda destek verir,
7.	Her bir sporcunun varlığına saygı duyar,
8.	Bünyesinde çalışan sporcuların gelişimine katkı sağlayacak her türlü alan uzmanları ile işbirliği içinde bulunur,
9.	Sporcularını röportaj esnasında nasıl davranması gerektiği konusunda bilgilendirir,
10.	Sporculara zarar verebilecek antrenman tekniklerinden kaçınır,
11.	Malzeme seçiminde sporcuların güvenliğine dikkat eder,
12.	Sakatlanmış sporcuların yarışmalara devamı kararını verirken, sporcuların gelecekteki sağlıklarını ön plana alarak sakatlıktan tam olarak iyileşmeden antrenmanlara dönmelerine izin vermez,
13.	Uygun olduklarında sporcularına sorumluluk vererek yetişmelerini sağlar,
14.	Zararlı ilaç kullanımına karşı sporcularını bilgilendirerek önleyici bir tutum sergiler,
15.	Profesyonel olmayan sporculardan antrenman için talep ettiği süre sporcuların öğrenimleri ve akademik gelişimleri için ayrılan süreyi etkilemez,

16.Sporcular ve aileleri ile sporcuların takım içerisindeki hak ve sorumlulukları ile ilgili iletişim kurar,
17.Sporcularına sporun yanı sıra eğitimin önemini de vurgular,
18.Sporcularına kazanmanın iyi bir takım çalışmasının sonucu olduğunu benimsetir,
19.Sporcularına antrenmanın amaçlarını açıklar,
20.Sporcuları cezalandırırken kişiliklerine zarar vermez,
21.Sporcularına kuralların uygulanma amaçlarını açıklar,